

Váratlan tanszékvezető-váltás

Nem kis meglepetéssel hallottuk az Egyetemi Tanács kora tavaszi ülésén, hogy a bölcsészkar dékánja a Neveléstudományi Tanszék vezetőjének Keserő Bálintot javasolta. Milyen körülmények tették szükségessé, hogy egy irodalomtörténészt, ráadásul egy már leköszönt tanszékvezetőt (I. sz. Irodalomtörténeti Tsz.) jelöljenek a tisztségre? A „pedagógia” 27. évfolyamát Agoston György (68 éves) tanszéke volt, s tőle vette át a vezetést 1986 júliusában Nagy József (57 éves); akkor már szintén egyetemi tanár, a tudomány doktora, és negyedszázada a tanszék és Agoston professzor munkatársa volt. Elsőként őt a (végül is) lemondott tanszékvezetőt kérdeztük meg a történetek hátteréről.

— Amilyen természetesnek tűnt, hogy másként vélekedjen a tanszék vezetője, annyira váratlan volt most a lemondása. Milyen motívumok juttatták erre az elhatározásra?

— Amikor átvettem a tanszéket, szerettem volna bevezetni bizonyos változásokat. Az első „csomag” a bérfelezésre, kinevezésekre, előléptésekre vonatkozott. Készítettünk egy kimutatást, és kiderült, hogy azoknak van a legalacsonyabb fizetésük, akik a legtöbbet teljesítik: legtöbbet publikálnak, legtöbb órát tanítanak, legtöbb nyelvvizsgával rendelkeznek. A bérük jelentősen elmarad, körülbelül 1000 Ft-tal alacsonyabb, azonos szinten lévő kollégáktól. A következő, 1987. májusi bérfejeztés-kor én egy olyan tervezetet készítettem, amely csökkentette volna némileg ezt az aránytalanságot. Ezt a változatot a tanszék minden dolgozójával megbeszéltem, fölterjesztettük a karhoz. Ezek után szeptemberben tudtam meg, hogy a szakcsoporthoz, amelynek a tanszék vezetője voltam, Hunya Péterné megváltotta a javaslatot. Ehhez joga van, és állítólag ahhoz is, hogy ezt ne közölje velem, de ezt én nem tartom helyes eljárásnak. E vétő nyomán

„korrigálták az aránytalanságokat”, azaz eltüntették a tervezet eredeti szándékát.

Azt hiszem, sokakban az is ellenérzést váltott ki, hogy Hunya Péterné nem terjesztette föl tudományos főmunkatársnak. Megjelentek ugyan tanulmányai, de sem kandidátusi fokozattal, sem nyelvvizsgával nem rendelkezik. A másik a docensi pályázat volt, ahol a két pályázó, Csapó Benő és Kékes Szabó Mihály közül én az előbbi támogattam és terjesztettem föl, mivel ő akkor már 2 éve kandidátus volt (Kékes Szabó Mihály épp hogy megszerezte a fokozatot), és az ő tudományos tevékenységét tartottam színvonalasabbnak.

— A tanszék lényegében két táborra szakadt. Kik voltak e csoportokban és mit képviseltek?

— Agoston professzor „tanítványai” alkották az egyik oldalt, ide tartozik Kékes Szabó Mihály adjunktus, Hunya Péterné tudományos munkatárs és Komlóssy Ákos adjunktus. A másik informális csoportot, amelynek én vagyok a vezetője Csapó Benő adjunktus, Czachesz Erzsébet adjunktus, Zsolnai Anikó gyakornok és Vidányovics Tibor tudományos ösztöndíjas alkotja. Az elmentek akkor robbantak, amikor a bértervezeti vétő után szeptemberben én levelet írtam az egyetem szakcsoporthoz, amelynek vezetője voltam, és tiltakoztam a főbizalmi eljárása ellen. Ebben talán nem kellett volna azt írnom, hogy: „a tanszék néhány dolgozója szinte minden lépésem akadályozza, de amíg nem vonják vissza a tanszék vezetői megbízásomat, addig ezt a megújítást folytatni fogom”. Ezután a tanszéki értekezlet 5:4 arányban leszavazta az én tanszékvezetői megbízásomat (a csoportok erőviszonya egyenlő volt, de én, ugye, nem vettem részt a

szavazáson). Leszavazott a tanszékcsoport értekezlete is, ezek után levélben kértem a dékán, hogy megbízásomat vonja vissza. Január 4-étől nem vagyok tanszékvezető. A tanszéken most az a fontos, hogy megmaradjon az a műhely, amelyet kialakítottam. A másik táborban vannak olyanok, akik néhány fiatal állását máris szeretnék megszüntetni, de az új tanszékvezető személye reményt ad, hogy sikerül őket átmenteni.

— Most hallgassunk meg valakit a másik táborból. Kékes Szabó Mihály (42 éves) az, akit Nagy József nem terjesztette föl docensnek.

— Ön szerint mi az a tényező az aránytalanságok, amelyeket a tervezet csökkenteni próbált?

— En például a rendes óráim mellett szerveztem a hallgatók iskolai gyakorlatát. Ezért külön pénzt nem kaptam, de egy-egy fizetés-emelések 100–200 forinttal többet adtak nekem, s ez 10 év alatt összegyűlt. Sok más is csináltam, voltam ifjúsági felelős, szakcsoporthoz tartoztam. Az ilyen munkák miatt viszont kevesebb időm maradt tudományos kutatásra, publikálásra.

— Nagy professzor viszont egyfajta tudományos teljesítménybérést akart bevezetni.

— Szerintem gyors volt a változtatás tempója. Ezen kívül a dékán a kari oktatói értekezleten kérte: ahol méltánytalanságot éreznek szóljanak, van lehetőség korrakcióra. Nagy professzor ezzel a lehetőséggel nem élt.

— Nem terjesztette föl önt docensnek sem.

— Amikor tanszékvezető lettem, megírtam: mindenkit fel fog terjeszteni, aki a kandidátusi fokozatot megszerzi. Aztán én meg is szerettem, de akkor azt mondta, várjak még 1 évet, mert csak egy docensi hely van.

Ha mindkettőnk fölterjeszt, biztosan én kapom meg, ő pedig Csapó Benőt tartja alkalmasabbnak, ráadásul ő már két éve van. Ebből belenyugodtam, amikor azonban a szakcsoporthoz egyet nem értésre beadva választott, neki, mint tanszékvezetőnek én nem szavaztam bizalmat.

A béremelési javaslatot Hunya Péterné szakcsoporthoz terjesztette főbizalmi „vételre”. Miért nem értett vele egyet?

— A differenciálással maximummal egyetértettem, csak az arányokkal nem. Voltak olyanok, akik mindhárom területen (oktatás, kutatás, társadalmi munka) jól teljesítettek, és a javaslat miatt hátrányba kerültek, mintegy 2–2,5-szer kevesebbet kaptak, mint mások.

— Ön mennyit kapott?

— Én nem szerepeltem ebben a javaslatban, mert a tanszék-csoportvezető, a párttitkár és főbizalmi nem tanszékcsoporti hatáskörbe tartozik.

— Miért nem közölte a tanszékvezetővel, hogy nem ért vele egyet?

— Közöltem vele! Neki is, és a Pedagógia Tanszék bizalmijának, Csapó Benőnek is világosan megmondtam, hogy nem értek egyet vele.

— Ön nem értett vele egyet vagy a tagság?

— Én a tagság (és a vezető) érdekeit képviselem, bár ha az ember fővallással, gyakran egyedül marad. Álláspontomat saját tisztességem és a tanszék többségének véleménye diktálta.

— Az újságírónak talán illedő lett volna megkérdezni mindegyik érintett felet, ám célja pusztán a tények, s nem az indulatok összegyűjtése, a pletykák, mendemondák elterjesztése, s nem valami saftos botrány teregetése. Ezért hát ennek a cikknek — itt a vége.

(márok)

Hálával adózunk

A sebészlet mellett a más-
sik „leghálásabb” orvos-
szakma a szülész-nőgyógyá-
szoké; nem csoda, hiszen
ezek (élet)bevágó területek.
Dr. Zalányi Sámuel (39
éves), a SZOTE tanársegéd-
je a következőket mondta
el a hálalapszólás, illetve az
adózásról:

— Adam György alapos és
rengő részre kiterjedő
munkája után. Az orvosi
hálalapszólás Magyarorszá-
gon... nehéz a témában
újat mondani, de néhány
dologért megpróbálok. A
hálalapszólás, vagy szemérme-
sebb nevén paraszolgatársaság
nagyon széles fogalomkör,
melynek ma legalább három
jól definiálható rétege van.
Az első réteg a létező és
a beteg hálájának kifejezé-
sére szolgál. Ez lehet bár-
milyen, jellemző tárgy (leg-
kedvesebb ilyen emlékem
Weöres Sándor nekem dedik-
ált kötete), de lehet elvon-
tabb formája is (kaptam már
strandbelépőt a vízműnél
dolgozó betegemtől) és mi-
óta a fóniciák kitalálták...
Ennek szép irodalmi példá-
ja Cronin Réztábla a kapu
alatt című orvosregényének
arisztokrata beteg, aki ma-
gára kívánja meghatározni az
öt eredményesen gyógyító
orvos honoráriumát, persze
tetemesen a szokásos összeg
felett.

A második réteg kb. 40
éve alakult ki, amikor az
értelmiségi fizetést nagyjá-
ból a szakmunkás kereset-
nek szintjén határozták meg.
Ez akkor, amikor a nagy-
nag szegénységet kellett el-
osztani, talán még igazságos
lehetett. De hol van ma az
értelmiségi fizetése és hol
van a szakmunkásé? Az épít-
őiparban még segédmun-
kást sem lehet óránként 100
Ft alatt kapni, klinikánkon
egy orvos hétfői ügyelete
pedig 56 órát tart, szóval
abban a hónapban még né-
hány napot kellene dolgozni
azért, ami a borítékban van.
A társadalom persze nagyon
jól érzi az igazságtalanságot,
és kompenzálja azt a tag-
ját, aki 18, de inkább csak
22–23 évi tanulás után kezd
el annyit keresni, mint az
az osztálytársa, aki az álta-
lános iskolát esetleg befejez-
te és 16–18 éves korában
elkezdett „pénzt csinálni”.
Most az életkezdés utolsó
emlegetett nehézségeiről nem
is beszélünk, de lehet-e ér-
telmiségi módon élni a mai
értelmisségi fizetésekből? Ma
már alig. Így aztán kiala-
kult az az abszurd helyzet,
hogy akinek lehetősége len-
ne színvonalasan élni, az
nem tud, aki tudna, annak
egyre kevésbé lesz lehetősé-
ge.

A „hálalapszólás”-re rakódott
harmadik rétegről (betegfel-
vételt, ellátásért kikötött,
kikövetelt juttatás) nem
őhajtók beszélni, ez egyér-
telműen a bünöndözés fel-
adása, s az orvostársadalom
morálisán egészséges nagy
többsége melletten ítéli.

A probléma tehát a szocialista
egészségügy kezdete
óta fennáll, többször próbál-
ták megoldani (utoljára a
híres-hírhedt 1972. II. tör-
vény), de mindig volun-
tarista módon. Ennek meg-
is lett az eredménye, a mi-
nisztériumban több székény
telt meg méltatlankodó be-
tegek leveleivel, úgyhogy
ezt a törvényt sem hajtot-
ták végre, sőt az elmúlt
években ugyanazok nyilat-
koztak elismerően a sze-
mélyre szabott terhesgond-
ozásról, akik 10 évvel előbb
kitiltottak az ügyeletes or-
voson kívül mindenkit a
szülészobáról. De hát nyil-
vánvalóan abszurd szemlé-
let törvényben megtagadni
a betegnek azt a jogát, hogy
szakos pályázatok tételei,
valamint az egyetem és a
7. szántól az Adatrend Kis-
szövetkezet segítségével.

PATÓ ATTILA

Szellemi műhelyek

Az AETAS

lap, a szerkesztőség folya-
matosságát?

P. A. — A szignó nem azt
jelenti, hogy a lap kizárólag
Szegedhez kötődik. Már ko-
rábban is megvolt az az
igény, hogy más egyetemek-
ről, Budapestről, Debrecen-
ből és Pécsről is szervez-
zünk munkatársakat, és ez
a kör most már folyamato-
san bővül.

P. J. — A lap nemcsak
attól függ, hogy van-e meg-
felelő mennyiségű anyag,
hanem attól is, hogy a
szerkesztőség hogyan tudja
továbbörökíteni a szerkesztői
tapasztalatokat és elveket.
Ennek a módjait nekünk
kell megtalálnunk. Jelenleg
az az elképzelésünk, hogy fél-
évente mond le egy-egy
szerkesztő, és lehetőség szer-
int biztosítja a megfelelő
utódot. A korábbi szerkesz-
tőváltást úgy oldották meg,
hogy mivel az eredeti szer-
kesztőségből Bellavics Ist-
ván Szegeden maradt vég-
zése után is, felállásban ő
lett két évre az AETAS fő-
szerkesztője. Így tudtuk biz-
tosítani a folytonosságot a
színlaponban is.

— Hogyan vonnátok meg
az AETAS „tematikai látó-
körét”?

P. J. — A lapnak nincs
akadémikus szerkezete és
nem is törekszünk erre, ha
szükség van rá, új és új ro-
vatot találunk ki.

P. A. — Ez a „struktúra”
is az AETAS alternatív
funkciójával függ össze,
hiszen olyan hiányokat póto-
lunk, melyekre a hagyomány-
os — akadémikus — foly-
lóiratok nem vállalkoznak,

talán nem is vállalkozhat-
nak. Az egyik legkiseb
a „Történetpályák”, illetve
a később „Határokon túl”
címet viselő rovat, melyben
általunk arra érdemesnek
talált történeteket muta-
tunk be, így például Bogay
Tamást, Jakó Zsigmondot, s
a terveink között szerepel
Fabián Ernő és Gosztonyi
Péter bemutatása is.

P. J. — Fordítási mellék-
leteket is szervezünk a kö-
vetkező számtól. Az első a
piactörténet szerepét elemző
tanulmány lenne, várható
egy Bergyajev-fordítás és
egy válogatás a posztstruk-
turalista történetfilozófia té-
maköréből is.

— Úgy tudom, egy kiad-
ványsorozat is munka alatt
áll.

P. A. — Ez most az AETAS
legfontosabbnak tűnő vállal-
kozása. A sorozat tervezete
a most megjelent AETAS 7.
számának hátlapján olvas-
ható. Azt szeretnénk, ha a
szűk szakmát érintő mun-
kák mellett a szélesebb ér-
deklődésre számoltartó té-
mák — így a Csécsi vagy
az Annales-válogatás is he-
lyet kapnának.

— Hogyan határoznátok
meg a lap politikumhoz való
viszonyát?

P. J. — Ez a viszony
nagyértékben függ a szer-
kesztők orientációjától. Ko-
rábban a szakmai jelleg do-
minált, az utóbbi időben
politikusságnak tűnő írások
is helyet kaptak, ez azonban
nem jelenti azt, hogy ak-
tuálpolitikai megfontolások
elsődlegességgel bírnának.

Az AETAS — a JATE tör-
ténészallgatóinak lapja —
műhelyt, fórumot kíván ter-
emteni a történészallgatók,
leendő történészek szá-
mára. Pikó András és Pri-
belszki János szerkesztőkkel
a lap jellegéről, az indulá-
sáról beszélgettünk.

— Kérlek, néhány szóval
mutassátok be az AETAS-t!

P. A. — Az AETAS (szer-
kesztőség) 1985 őszén alak-
ult meg, egy olyan helyzet
eredményeként, melyet az
jellemzett, hogy a korábban
közéleti központú kari élettől
— az azt alakító személyek
szemléletének változása ré-
vén is — szakmai közpon-
túsá vált. 1985-re világhossz
vált ugyanis, hogy a kari
közéletben az intézményi
rendszer megreformálásához
fűzött remények irreálisak.
Ezért a lap célja, az egye-
temi intézményi struktúrák
mellett egy alternatív „in-
tézmeny” létrehozása. Ezt a
törekvést a lapszámok mel-
lett előadások, konferenciák
és kiadványok tervbevétele
jelzi.

P. J. — Én legfontosabbnak
a lap hiánypótló jellegét
tartom. Ez különböző szin-
teken jelentkezik. Ilyen pél-
dával a fiatalok publikálási
lehetősége, ami a történész-
válas elengedhetetlen felté-
tele, vagy az, hogy a jelen-
legi könyvkiadás-struktúra
nem teszi lehetővé szűk
szakmai érdeklődésre számot
tartó, kis példányszámú mű-
vek megjelentetését. Ezen a
helyzetben is enyhíteni próbálunk.
Harmadiként em-
líteném az egyes hiányzó,
fontos művek pótlását, a
szakma, illetve az oktatás
számára.

— Mégis, mennyire köt-
ődik a lap Szegedhez, és ho-
gyan tudjátok biztosítani a

A társadalomban egyre
terjedő teljesítmény szerinti
elosztás elvét is arcul csap-
ja a jelenlegi bérezésünk,
hiszen a 10 beteget rosszul
ellátó orvos ugyanannyit
kap hivatalosan, mint az,
aki ötvenet kiválóan gyógy-
gít. Abban is egyetérték
Karácsonyi professzorral,
hogy a sarlatánsággal, arcra
merevedett mosollyal hosszú
távon nem lehet megtartani
a betegeket, bár sajnos né-
hány ellenpélda mindig
akad. Ezt azonban az általa
is javasolt biztosító rend-
szer oldaná meg, amely egy-
szer mind szakmai kontrollt
is jelentene, a szükségtelen
vizsgálatokat, mentőszállítá-
st, az indokolatlanul hosz-
szú ápolási időt nem térí-
tené meg, a rosszul dolgozó
orvosot pedig a felelősség-
biztosítás magas díja egy-
szerűen diszqualifikálna.

Az 1972-es törvény tart-
hatatlansága hamar kiderült,
mert a perszonalizált beteg-
ellátásra valós igény van.
Ekkor az intézeti magán-
gyakorlat megszüntetésére —
hallgatólagosan — ismét li-
beralizálták a magángyakor-
latot, melyet sohasem tiltot-
tak, de amolyan megtűrt
rossznak számított. Ez egy-
részt tiszta helyzetet terem-
tett, mert az orvos gyógyít, a be-
teget pedig megállapodás szer-
int honorálja ezt. Másrészt
ebben is vannak abszurd
helyzetek, mert ha valaki a
magángyakorlatból kér va-
lamilyen (laboratóriumi,
röntgen stb.) vizsgálatot, azt
a beteggel megfizetik,
még hozzá igen borsosán (egy
röntgenfelvétel 6–800 Ft is
lehet). Holott a térítésmen-
tes egészségügyi ellátás a
betegnek állampolgári joga,
ezt a jogot pedig nem egés-
zen értem, mennyiben be-
folyásolja az, hogy honnan
kérték a vizsgálatot. Persze
ilyen befizetést én még nem
láttam, mert magángyakor-
latot csak az folytathat, aki-
nek az állami egészségügyi
szolgálatban főállása van,
vagy nyugdíjas. Szóval, ha
valaki másnap a saját mun-
kahelyén megkéri, az egyé-
ként indokolt vizsgálatot,
akkor már ingyenes...
Ugyanigy nem utalhatok be
a saját intézetembe beteget,
de ha a beteg ott jelenke-
zik, felveszik, s a továbbiak-
ban már nincs megkötve,
hogy ki kezeli.

— Az ellátást térítésmentessé
kellene tenni a beteg szá-
mára oly módon, hogy a
biztosító az elvégzett vizsgá-
latot, kezelést kifizetné, vi-
szont szakmai felügyeletet
gyakorolna az orvosok fe-
lett. A szükségtelen vizsgá-
latokat, beavatkozásokat
nem térítené meg. Így visz-
szatarra az ökonómiai szem-
lélet a betegellátásban, és ta-
lán az állami egészségügyi
szolgálatot is jobb munkára
ösztönöznék egy kis konk-
urrenciára.

A cikknek vége — a tör-
ténés folyik tovább. Minket
a két vélemény feltűnő egye-
zése abban a hitben ringa-
zott, hogy a kérdésben meg-
lették a Bölcsök Kővét, de
legalábbis az optimális meg-
oldást, így további vélemé-
nyeket nem kérünk. Időköz-
ben azonban az Országgyű-
lés egy másik javaslatot fo-
gadott el. Mostantól az or-
vosnak adóvona bevallott
hálalapszólás után 20%-os adót
kell fizetnie. Aki nem vallja
be láthatatlan jövedelmét,
annak öt évre visszamenő-
en ellenőrzik a bevételeit
és kiadásait. Erre az olcsó,
egyszerű, felvilágosult
megoldásra — szegyenkeze-
vallyuk be — mi nem is
gondoltunk. Reméljük, jó-
jobb ellátást keresen magá-
nak. A területi elvnek ilyen
szemléletű betartása hasonló
a jobbágy röghözkötéséhez,
melyet utoljára 1848-ban tö-
rölték el Magyarországon.

*

(— okta —)